

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Nr. 721 M.

CONCURS.

Pentru șase burse (stipendii) vacante de câte 1000 coroane din fundațiunea Trandafil, — anume: patru din arhidieceză, una din dieceza Aradului și una din dieceza Caransebeș, — se publică concurs cu termen până la 12/25 August a. c.

Cererile de concurs sunt a se instrua:

a) Cu extras din matricula botezătorilor, pe care să fie indusă adeverința din partea parohului local, ori a protopresbiterului, că concursul aparține și acum bisericii gr. or. române din mitropolie.

b) Cu certificat — atestat — de sărăcie dela antistia comună, vidimat și de parohul local, ori de protopresbiterul concernent, despre starea materială și socială a concursului și a părinților săi.

c) Cu testimoniu școlastic cu nota generală eminent, conform dispozițiilor actului fundațional.

Cererile sunt a se adresa și trimite Consistorului mitropolitan gr. or. român în Sibiu — Nagyszeben — până la termenul fixat.

Sibiu, 19 Iulie (1 Aug.) 1913.

Consistorul mitropolitan.

Interpretarea legilor școlare.

— Chestiuni de drept școlar. —

De Dr. iur. M. Crăniceanu.

I.

De câțiva ani încoace, legislația ungară s'a remarcat prin votarea unui foarte urcat număr de legi, reclamate în parte de evoluția rapidă și multilaterală a vieții publice pe toate terenele de manifestare. Imprejurarea aceasta ar putea face asupra unui străin impresia, că a dat de-o țară fericită, ai cărei legislatori au o grije neadormită de interesele variate ale bunilor cetățeni; că ei caută prin votarea de legi nenumărate să asigure cât se poate mai bine o dezvoltare normală și sănătoasă a țării și instituțiilor ei. Și totuși nu e așa. Fericirea unui stat n'a atârnat și nu va atârna niciodată de seria cât se poate de mare a legilor; tot atât de puțin depinde această fericire și de faptul, că legile votate, sunt relativ cele mai bune și cele mai drepte. Marele scriitor francez *Montesquieu* a spus un mare adevăr când a zis, că el nu apreciază o țară după legile bune ce le are, ci după felul cum ele se aplică. Iar că aplicarea legilor nu se face totdeauna așa cum o cere spiritul lor și interesele juste ale cetățenilor, rămâne un adevăr constat prin experiențele zilnice din orice țară, și are să fie atribuit de-o parte insuficiențelor naturii omenești, de alta motivelor politice ascunse ale diferitelor guverne.

Aplicarea legii stă în cea mai strânsă legătură cu interpretarea ei. Oricât de bună ar fi o lege în concepția ei, dacă i se dă o interpretare greșită ori tendențioasă, urmează că ea va fi rău aplicată. Iar din o

aplicare rea, se naște o serie întreagă de complicațiuni cu urmări fatale pentru interesele colectivității și ale siguranței statului.

Condiția esențială ca legea să fie bine interpretată, este *claritatea*. Lipsa de claritate înseamnă totdeauna spirit obtuz, mediocritate în inteligență, ceea ce de sigur nu constituie un titlu măgulitor pentru legiferanți. Se poate însă, ca în dosul echivocității unei legi, să se ascundă și intenții politice nemărturisite. Aceasta denotă o nuanță de inteligență ori de rafinare politică, dar nu este *moral*.

E necesar, ca legea să fie *clar stilizată*, să exprime limpede și cât se poate de apodictic voința legislatorului și să lipsească orice umbră de îndoială din contextul ei. Atunci interpretarea nu va putea da greș, și-n consecință aplicarea va trebui să se facă în conformitate cu intențiile de cari a fost călăuzit forul legislativ.

Trebue însă să mărturisim, că legile privite dintr'un punct de vedere general, nu sunt totdeauna *clar stilizate*. De unde urmează în mod logic, că ele în cele mai dese cazuri sunt greșit *interpretate* și deci rău *aplicate*.

Cu deosebire suntem siliți să facem această constatare, în legătură cu noile legi școlare. În special art. de lege XXVII din 1907, ne poate servi — cum vom arăta mai la vale — o serie de dovezi în privința aceasta.

Din leghionul de legi votate de parlamentul sumptuos de lângă Dunăre, vor fi destule nebuloase, complicate, îndoelnice, legea școlară din 1907 însă excelează prin lipsa de claritate. Dela început până la sfârșit observi parecă nuanța unei echivocități intenționate, care te face să nu poți găsi totdeauna explicarea corectă a dispozițiilor ei. S'apoi stilizarea — ca'n deobște a tuturor legilor — te incurcă și mai mult. Ea deschide porțițe pentru interpretări surprinzătoare, interpretări subiective cari sunt în opoziție cu dispoziții din aceeași lege ori cu altele încă în vigoare. Din această împrejurare au rezultat o mulțime de inconveniente păgubitoare și pentru școală ca instituție educativă, dar și pentru susținătorii ei și în fine pentru învățători, pe cari i-a adus într-o stare de nesiguranță imposibilă. Ca o caracteristică a acestei legi servește faptul, că înșiși membrii corpului legislativ explicau greșit dispozițiile ei chiar în vremea discuției din cameră. Astfel la discuția generală un deputat român, care este și bărbat de școală, contraria dispoziția §-lui 20 care ar cere ca în școlile cu subvenție de stat 5 materii (Limba maghiară, Aritmetica, Geografia, Istoria și Constituția) să se propună *exclusiv* ungurește. De părerea aceasta era toată lumea la noi. A trebuit să vină Consistorul din Sibiu, și să dovedească chiar cu cuvintele lui Apponyi, că §-ul 20 are să fie altfel interpretat și nu cum vreau să-l mai interpreteze și astăzi unii inspectori hiperzeloși. Cuvintele lui Apponyi e bine să fie cunoscute în

cercuri cât se poate de largi și repetate cât mai des, pentru ca să le învețe și organele statului încredințate cu controlarea școalelor. Iată-le: „En nem tartanám szerencsétlen-ségnek hogy ha ezek a tantárgyak csakugyan magyar nyelven adatkának elő, de a törvényjavaslatban ez nincs benne. Csak az van benne, hogy a miniszter által kiadott tanterv szerint tanítandók, általa jóváhagyott tankönyv szerint és az indokolásban benne van, hogy ebben a tantervben szándékozom intézkedni, mire nézve? Arra nézve, hogy, ezeknek a tantárgyaknak előadására, a magyar nyelvismert megerősítésére is szolgáljon; hogy ezek a tantárgyak kizárólag magyar nyelven adassanak elő, az a törvényjavaslatban nincs benne, és a mi a törvényjavaslatban nincs benne, arra alaptotta t. képviselőársam felszólalását”. (Românește: Eu n'as ținea de-o nenorocire dacă aceste materii s'ar preda în adevăr ungurește, dar așa ceva nu se cuprinde în proiectul de lege. Numai atâtă e, că au să fie predate după un plan de învățământ edat de minister, după manuale didactice aprobate de el, și în motivare se indică, că în acest plan de învățământ vreau să iau măsuri cu privire la ce? Cu privire la aceea, ca predarea acestor materii să servească și pentru fortificarea cunoașterii limbei maghiare; dar că aceste materii ar avea să fie predate exclusiv ungurește, aceasta nu se cuprinde în proiectul de lege, și st. coleg și-a întemeiat vorbirea pe un lucru care nu există în proiectul de lege. Cf. „Országgyűlési Értesítő” din 12 Aprilie 1907). La discuția specială dl Vasile Goldiș a propus, ca după cuvintele din §-ul 20 „într'un număr de ore”... să se intercaleze cuvintele: „pe lângă respectarea deplină a limbei de propunere din respectiva școală”, tocmai cu scopul de-a înlătura interpretarea greșită, că aceste materii au să fie propuse exclusiv ungurește. La această propunere Apponyi a răspuns astfel: „Adaosul st. coleg Goldiș e pe deoparte de prisos, pe de alta cred că s'ar da prilej la neînțelegeri. După ce susținătorul de școală are dreptul fixat în §-ul 18 al acestui proiect de lege, de a stabili însuși limba de propunere, dreptul acesta se extinde asupra tuturor acelorora, în privința cărora legea nu face apriat excepție. După ce însă legea nu face apriat excepție în privința acestor materii, dreptul susținătorului de școală se extinde și asupra acestor materii”. (Cf. „Országgyűlési Értesítő” din 23 Aprilie 1907).

Din aceste interpretări să vede clar, că în toate școalele noastre, aibă ele sau nu subvenție de stat, cele 4 materii au să se propună *exclusiv* românește. Planul ministerial din aceste 4 materii, plus limba maghiară, edat sub Nr. 80,000/1910 vine apoi și stabilește, că în școalele subvenționate de stat, și numai în acestea, materialul din cele 4 studii pertractat românește în orele respective, se va lua în „rezumate scurte” (p. 105 a planului minist.) și ungurește, însă numai în o-

rele speciale de limba maghiară fixate în orar. Învățătorii noștri ar trebui să învețe odată această interpretare corectă, și să nu treacă în munca lor destul de istovitoare preste cerințele legii.

O altă chestiune controversată este și aceea a *aprobării manualelor didactice*. Inspectorii regești și o mare parte a învățătorimei noastre este de credință — deși ea a fost combătută — că toate manualele, folosi-s'ar ele în școale fără ori cu subvenție de stat — trebue să fie aprobate și de minister.

Să limpezim deci și aici lucrurile. Art. de lege XXXVIII din 1868 prin §-ul 11 dă dreptul confesiunilor, ca în școalele susținute de ele să fixeze înșile manualele didactice. Acest drept nu i s'a sistat prin nici un fel de lege. Astfel autoritatea confesională stabilește toate manualele cari au să fie folosite la diferitele materii, atât în școalele susținute din mijloace proprii, cât și în cele subvenționate de stat. Acest drept suferă o modificare, însă numai cu privire la școalele subvenționate de stat. Anume §-ul 20 al legii din 1907 dispune, că în aceste școale cărțile de citire, cărțile de limba maghiară, Aritmetica, Geografia patriei, Istoria și Constituția au să fie aprobate, pe lângă autoritatea confesională, și de ministerul de culte și instrucție publică. În consecință chiar și în aceste școale, manualele de Religie, Geografie universală, Științele naturale, Obiectele artistice și tehnice le aprobă *exclusiv* autoritatea confesională, fără a fi nevoie și de aprobarea ministerială.

Că în adevăr așa stau lucrurile, o putem dovedi și cu alte argumente. La discuția §-ului 20 al legii din 1907, deputatul Zakariás Iános a făcut un aditament de cuprinsul, că în toate școalele confesionale relativ la toate materiile să se folosească numai astfel de manuale, cari au fost prealabil aprobate de minister. La această propunere ministrul Apponyi a reflectat următoarele: „Ehhez a módosítványhoz nem járulhatok hozzá, mert ez tényleg oly megszorítás volna az iskola fentartók autonómijának, a milyenre az állami célok elérése szempontjából szerintem szükség nincs”. (Nu pot consimți cu această modificare, pentru că ea de fapt ar însemna o astfel de restrângere a autonomiei susținătorilor de școală, de care, din punctul de vedere al realizării scopurilor statului, nu e nevoie.)

Modificarea lui Zakariás a fost pusă apoi la vot, ea însă a căzut. (Cf. „Országgyűlési Értesítő”, din 23 Aprilie 1907). Din cele expuse deci, chestiunea aprobării manualelor este destul de clară și nu poate da prilej la îndoieli și interpretări greșite.

Prilej la nedumeriri mai dă și § 19, cel mai gravaminos din întreaga lege școlară. Anume să știe că acest § pretinde, ca elevul nemaghiar după terminarea clasei a IV-a de școală să-și poată exprima la înțeleș gândirile în limba maghiară atât cu graiul cât și în scris. Cei

mai mulți inspectori regești interpretează astfel cuvintele „la înțeles“, că elevul român care a terminat clasa a IV-a trebuie să vorbească ungurește corect, fără greșeli gramaticale și sintactice. Acesta este un exces de zel, care din punctul de vedere al situației și scopului lor, nu li se poate lua în nume de rău. Trebuie să-l detestăm însă, din punctul de vedere al interpretării obiective a legilor. E deadreptul absurd a pretinde, ca un elev român s'au peste tot de altă naționalitate, să vorbească după 4 ani de școală primară corect ungurește, câtă vreme experiența zilnică ne dovedește că nici după 8 ani de liceu ungurese, și chiar la universitate, băieții nu-și pot exprima gândurile corect ungurește. Iată ce spune în această privință un *inspector regesc*, într'un raport al său relativ la o școală cu limba de propunere nemaghiară. „Rezultatul general al instrucției bun. Învățătorii propun cu stăruință conștiințioasă și cu mult simț practic.

Școala întreagă este în general practică și stă la nivelul pedagogic necesar; în conducerea ei să observă mâna stăruitoare și cu praxă a directorului... Pregătirea învățătorilor, cunoștința de limbi, metoda etc.... Învățătorii sunt calificați, știu ungurește, metoda lor în instrucție și educație e corespunzătoare, viața socială și atitudinea lor patriotică e neexceptionabilă după cât știu...

Dar învață oare copiii ungurește? Instruirea limbii se face metodic și practică, dar cu toate acestea copiii nu învață să vorbească ungurește, pentru că în școala cu limba de propunere străină, nici pe lângă cea mai mare stăruință nu-și poate însuși copilul cu puțința de-a și vorbi limba aceea, din care acasă nu aude un singur cuvânt“ (cf. Országgyűlési Értesítő din 23 Aprilie 1907 în viorbirea deputatului sas Gustav Lindner). Iată o mărturisire de mare însemnătate cu privire la imposibilitatea realizării §-lui 19 din Lex Apponyi. Ea este cu atât mai prețioasă cu cât ne vine dela un inspector regesc, ungur get-beget, care într'un moment de sinceritate a spus în raportul confidențial către ministrul său un mare adevăr, pentru a cărei recunoaștere noi ne cheltuim energia zadarnic. Se pare, că acest adevăr l-a înțeles și Apponyi, căci în răspunsul său din cameră dat deputaților naționaliști a spus și aceste cuvinte:

„...Și citez să afirm, că acel elev, care în cei dintâi 4 ani nu poate ajunge acest scop al instrucției, că adică să-și exprime gândurile la înțeles (în l. maghiară) — ceea ce nu înseamnă fluent, corect, gramatical și elocvent — acela nici în cei din urmă doi ani nu-l va ajunge“. (Ungurește: És merem állítani, hogy a ki ezt a tancélt, hogy t. i. érthetően tudja magát kifejezni, a mi nem jelenti azt, hogy szabatosan, korrekten, grammatikailag és ékes-szólan — nem éri el az első négy év alatt, az utolsó öt hat évben sem fogja elérni“ (idem, ibidem). Învățătoarea noastră să-și noteze deci bine aceste cuvinte ale urzitorului §-lui 19, și când s'ar întâmpla ca unul sau altul dintre inspectori să facă observarea, că elevul trebuie să se exprime corect ungurește, atunci să i se arate interpretarea dată de însuși ministrul Apponyi.

Pertractările de pace. Merg încet pertractările de pace din București, astfel, că armistițiul care a expirat ieri, Marți, la amiază, a trebuit să fie prelungit încă cu trei zile. Sunt încă mari deosebiri de vederi între reprezentanții Bulgariei de o parte și ai celorlalte state balcanice de altă parte, dar este speranță, că vor ajunge și ei la înțelegere. Între România și Bulgaria înțele-

gere e perfectă. Bulgarii au acceptat toate condițiile României, al cărei nou teritoriu, primit dela Bulgari, se extinde până dincolo de Balce și Dobrici cam cu zece kilometri. Bulgarii au acceptat și condiția României referitoare la asigurarea vieții naționale pe seama Aromânilor din Macedonia și referitoare la înființarea unei episcopii române în Macedonia. Înțelegerea aceasta româno-bulgară a fost trecută într'un proces verbal, care a fost subscris de delegații ambelor țări. Ea are deci putere de drept.

Rolul României. Vorbeam în urmărl din urmă despre frumosul rol pe care-l are acum România în jurul legării păcii între statele din Balcani, rol pentru care din unele părți România e învidiată, din alte părți felicitată și laudată, fiindcă ea singură și-a creat acest rol important, din înțelepciunea Regelui ei și a bărbaților ei de stat. Aproape toate zările mari europene au scris articole foarte elogioase despre această frumoasă izbândă a regelui român, ajuns să fie acum conducător al popoarelor din Balcani, fără mandat dela Europa. Ziarul „Neues Wiener Journal“ scria de es. în numărul de Duminecă, 3 August, următoarele despre acest rol al României: „Prestigiul Europei a scăzut foarte mult, și acum nu se mai așteaptă dela Europa rezolvarea crizei balcanice, pacea din Balcani, și nu dela înțelepciunea conferenței ambasadurilor din Londra, ci dela tactica înțeleaptă și fină a României, dela oficiul de arbitru al lui Maiorescu“. Frumoase și meritate complimente la adresa României!

Se face în Viena o politică a imperiului?

de Georg Fleșariu,
maior ces. și reg. în retragere.

IV.

Să continuăm cu pomelnicul. Elevii gimnaziului din Cincibiserici (80% ale populației le formează Germanii) sunt provocați să-și schimbe onorabilele lor nume germane cu nume ungurești. Ultimul recensământ arată o reducere (scădere) a elementului german cu 80.000 de suflete. Dacă luăm sporirea naturală de 8% și jumătate la o populație de două milioane și jumătate, pierderea în cei din urmă zece ani e aproape de jumătate de milion, în contul Germanilor, astfel, că statistica maghiară poate face socoteala, că în 30—40 de ani toți Germanii din Ungaria vor fi înghițiți. Și ce fac Germanii din Austria? Caută se lege alianță maghiaro-germană cu Tisza, care are curajul să declare în presă, că la Germanii din Ungaria „nu e de observat nici umbra sentimentului de nemulțămire ori de asuprire“. Așa scria cel puțin ziarul „N. W. Tagblatt“, în numărul dela 1 Decembrie 1912.

Acestea sunt vorbe foarte serioase. Și cu astfel de „adevăruri“ se pregătește la noi opinia publică! Mai vine apoi ziarul social-creștin „Reichspost“ și aduce și el în întregime vorbirile pe cari le-au ținut corifeii reuniunii de cântări social-creștine din Viena, cu ocazia unei înfrățiri maghiaro-germane din Sopron, în special vorbirea în care s'a accentuat „cavalerismul maghiar“ și „credința germană“, ca stâlpi ai vechiului imperiu. Deci „credința germană“, umăr la umăr cu „cavalerismul maghiar“, care a mers atât de departe, încât cu ultima rezoluțiune referitoare la rezerviști a pricinuit Monarhului amărăciunea cea mai mare, căci M. Sa a văzut, că intenția e să i se iee drepturile aparținătoare Coroanei.

Atitudinea social-creștinilor dela moartea lui Lueger încoace a provocat mare nemulțămire în cercurile românești și a nimicit speranțele lor puse în partidul acesta. Mare amărăciune a provocat apoi și acordarea de concesiuni pe seama Ungariei, în înțelesul punctelor stabilite de mult de Tisza, fiindcă prin aceasta e subminată în prima linie unitatea armatei, care e dată acum pradă dual-

ismului și maghiarismului, și tot ce e german, vine delăturat. Și ca nici urmă de vre-o unitate a armatei să nu mai rămână, s'a schimbat, tot pe urma acestor concesiuni, și titlul ministrului de războiu, care nu mai e „ministru imperial de războiu“, ci numai „ministru de războiu“.

Aceea ce amărește însă mai mult pe Români e faptul, că sunt atât de slab reprezentați în parlament. În loc de a avea 75—80 de deputați în dietă, au numai cinci. Dar și acestia au putut fi aleși după lupte înverșunate în cari au rămas opt Români morți. Apoi a înverșunat mult pe Români împrejurarea, care a dat ansă și la demonstrațiunile din București, că au fost persecutați și întemnițați din pricina noului episcopat, înființat în scopul maghiarizării, fiindcă s'au opus din toate puterile maghiarizării bisericii și religiei lor.

Și toate acestea se întâmplă acum, în zilele în cari chiar și Rusia acordă drepturi bisericești-naționale celor două milioane de Români din Basarabia, pecând dela Români și Rutenii din Ungaria aceste drepturi vin confiscate. Nu e acesta scandal european, când bieților creștini nu li se permite să se roage lui Dumnezeu în limba lor maternă, iar dacă totuși fac lucrul acesta, vin aruncați în temniță? Nu măresc lucrurile; e fapt, că dintr'o singură comună, din Mottinul mic, 31 de credincioși au fost aruncați în temnița din Sătmar, cu preotul lor în frunte.

Lucrul acesta să aibă apoi efect atractiv, iar nu respingător asupra naționalităților noastre și asupra fraților lor din apropiata vecinătate? Și știut este, că episcopia aceasta maghiară s'a înființat cu cooperarea, și prin mijlocirea ministrului nostru de externe. Ce este aceasta a'ta, decât incendiarea casei proprii?!

Tot pe urma concesiilor făcute oligarhilor am ajuns acolo, că armata noastră nu mai e „armată imperială“, în a cărei numire să se cuprindă puterea, forța ce o reprezintă, o numire, care era steaua conducătoare pentru fiecare ofițer și patriot, ci acum avem „armată comună“, pentru că numirea de mai înainte să nu vatâme cumva ideea de stat maghiar!

Chiar și adevărata națiune maghiară, cu reprezentanții ei scoși cu puterea din parlament, e stăpânită de mare amărăciune față de stările de lucruri din țara ungurească, prefăcută astăzi într'un vas de pulbere, pentru care ar ajunge o singură schintea. Și toate acestea în niște zile pline de primejdii pentru monarhia noastră, cum sunt zilele de astăzi, când ar trebui să domnească pacea și înțelegerea, care de fapt ar și domni, dacă poporul a fi stăpân în țara sa, nu oligarhia!

Demonstrație „valahă“ în Sibiu.

Ziarele din capitală aduc știrea despre o demonstrație „valahă“, care a avut loc Sâmbătă în Sibiu, prezentând însă lucrurile, ca de regulă, în altă lumină, nu în cea adevărată. Ce s'a întâmplat adevărat? Sâmbătă, în ziua prorocului Ilie, s'a făcut instalarea noului preot gr. ort. român din Sibiu suburbial-inferior, Romul Bucsa. Credincioșii iau ieșit în cale, la gară, cu banderiu și cu trăsuri, sunt duși din Sibiu la parohiile lor și preoții săsești. Și fiindcă cu astfel de ocazii Sașii folosesc steaguri de colorile lor, roșu-vănat, s'au crezut în drept Români din suburbial-inferior se folosească și ei un steag românesc, care de altcum nici nu era steag ci prapor, pe lângă steagul ungurese, pe care Sașii nu-l folosesc de loc la instalări de preoți. Poliția dela gară n'a difcultat, nici steagul nici banderul, ba a dat

îndrumări oamenilor, că pe cari strade să meargă cu convoiul. Când a ajuns însă cortegul în fața primăriei, i-a ieșit în cale întreaga poliție și a provocat pe Moldovan, purtătorul steagului românesc, să predea steagul, pentru că purtarea lui e oprită. Moldovan a răspuns, că depune steagul, de bună voie, acolo unde i se va spune că are să-l depună, dar pe mâile poliștilor el nu-l dă. Atunci au sărit poliștii asupra lui, iau luat steagul cu forța din mâni, după ce un poliștist îl spintecase cu sabia, au dus steagul la magistrat și pe Moldovan la arest. A mers numai decât o delegație la căpitanul orașului, ca se ceară punerea lui Moldovan în libertate, dar domnul căpitan orășenesc, conturbat în conversația pe care o avea cu alți doi domni, a dat delegația în sensul strict al cuvântului pe ușă afară, fără a-i da nici un răspuns. Delegația s'a dus atunci la domnul primar Dör, care a dispus imediat, ca Moldovan să fie pus în libertate. Văzând oamenii, că tricolorul lor e confiscat, au renunțat dela purtarea pe stradă a tricolorului ungurese. L'au depus și pe acesta în curtea magistratului. Nu este deci adevărat, că ar fi fost călcat în picioare și rupt acest steag, precum nu este adevărat nici aceea, că Români ar fi amenințat poliția. Așa ni-s'au comunicat lucrurile din partea unuia, care le-a văzut cu ochii. Și fiindcă credem că așa s'au întâmplat, zicem și noi cu confrății dela „Bürger-Zeitung“, că nu sunt zilele de așa, ca poliția noastră, care ar avea multe alte lucruri de făcut, să se angajeze la astfel de bravuri patriotice, cu totul superflue.

Prospectul

școalei pentru economia și industria de casă a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“.

Reuniunea femeilor române din Sibiu, în urma experiențelor făcute la școala de menaj și industrie de casă, a hotărât a aduce programului de până acum unele modificări, pe cari le află necesare, pentru a putea da elevelor, cari frecventează aceste cursuri, pregătirea necesară.

Reuniunea, având în vedere slaba pregătire a fetelor noastre pentru marea și frumoasa chemare ce ele au în viață, și constatând puțină educație națională pe care o primesc în școlile străine, a hotărât a face din școala de menaj, nu numai un curs de bucătărie, ci și un curs de completare al studiilor, un curs, în care elevele pe lângă partea teoretică și practică a ocupațiilor casnice să poată primi și instrucțiunea necesară în toate direcțiunile, precum: economia de casă, igiene, comptabilitatea menajeră, chimia alimentară, noțiuni pentru creșterea copilor, literatura românească, cursuri de grădinarie etc., pentru a putea corespunde pretențiilor timpului de azi, care cere dela femeie pe lângă însușirile casnice și o instrucțiune mai îngrijită.

În special se va da atențiune în acest curs educațiunii naționale, de care se simte atâta trebuință în țara noastră.

Pentru că elevele să poată primi instrucțiunea și educațiunea necesară, Reuniunea a găsit nesuficient timpul de trei luni, care forma până acum un curs, și anul acesta a hotărât, ca durata cursului să fie de cinci luni.

Școala pentru economia și industria de casă are o secțiune economică și una industrială.

Instrucțiunea secțiunii economice cuprinde o parte teoretică și una practică.

Partea practică.

1. Prepararea bucatelor simple, prepararea bucatelor pentru ocaziuni.
2. Cunoașterea, conservarea și prepararea cărnurilor albe (paseri, vițel), a cărnurilor roșii, (vită, porc, berbec), a vânatului, a racilor, broaștelor, melcilor etc.
3. Cunoașterea și prepararea legumelor, conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, sărate, conserve în oțet, conserve procedul Rex.
4. Cunoașterea fructelor, pregătirea lor pentru trebuințele zilnice și conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, compot, marmeladă, dulceață, șerbet, sirop, lichior, vin.
5. Prepararea pâinii și a cozonacilor (colaci) și a diferitelor prăjituri.
6. Aranjarea meselor, prezentarea bucatelor și modul de a le servi la diferite ocaziuni.
7. Compunerea listei de bucate pentru ocaziuni și pentru familie, potrivit cu starea materială, cu anotimpul, cu starea sanitară, cu etatea și cu ocupațiunea membrilor familiei.
8. Îngrijirea pasărilor de curte.
9. Curățirea odăilor și păstrarea ordinei.
10. Spălatul și călcatul rufelor simple și al celor întărite; spălatul și călcatul sto-

felor de lână și de mătăsă, scoaterea petelor de pe rufe și haine.

11. Prepararea săpunului.
12. Grădinaritul.

Partea teoretică.

Studii:

1. Religiuinea. 2. Economia domestică (de casă). 3. Chemia alimentară. 4. Noțiuni de grădinarie. 5. Contabilitatea menajeră. 6. Igiena (noțiuni de anatomie, de fiziologie și îngrijirea bolnavilor). 7. Limba și literatura română.

Cursul acestei secțiuni durează cinci luni, dela 1 Septembrie st. n. până la 1 Februarie, sau dela 1 Februarie până la 1 Iulie st. n.

Elevele cursului de menaj sunt obligate a trece în timpul liber în secțiunea industrială, unde vor lucra în timpul de cinci luni următoarele: rufărie: o cămașă de zi, o pereche de pantaloni, un camisol; lucruri de lux în stil românesc; croitorie: o bluză simplă, o pereche de foi (fustă simplă), și cărpitul rufelor și al hainelor.

Elevele secțiunii de menaj sunt toate interne. Se primesc eleve care au împlinit cel puțin 15 ani, sunt preferite cele cu clase civile.

Taxe sunt de 70 coroane lunar, din care 10 cor. se socotesc pentru instrucțiunea ce o primesc în secțiunea industrială.

Taxe se plătesc în mod anticipativ, fie lunar, fie pe cursul întreg. Afară de această taxă mai e o taxă de înscriere de 5 cor., iar pentru întrebuințarea mașinei de cusut 8 cor. pentru cursul întreg.

Secțiunea industrială.

Secțiunea industrială cuprinde un curs de 5 luni și un curs de un an. Cursul de 5 luni începe la 1 Septembrie st. n. și durează până la 1 Februarie. În acest curs se lucrează: croitoria (haine), cărpitul, broderii în diferite stiluri și țesutul. În cursul de primăvară, care începe la 1 Febr. st. n. și durează până la 1 Iulie, se lucrează rufărie, broderii albe și colorate, cărpitul și țesutul. În ambele cursuri se predau și noțiuni teoretice relative la aceste lucruri.

În cursul de un an se învață: cusutul rufelor și al hainelor, precum și croiul lor; dantele cu ciocănele (Klöppelarbeit), broderii albe și colorate, țesutul (tors, urzit, invelit, țesutul pânzei în 2 ite, în 4 ite, alesături în bumbac, lână și mătase, țesături Smirna); desemn, pyrogravură, pictură aquarelle; montatul diferitelor obiecte, cărpitul rufelor și al hainelor.

Elevele secțiunii industriale pot fi atât interne cât și externe. Elevele interne ale acestei secțiuni plătesc o taxă de 70 de cor. lunar, din care 10 cor. se socotesc ca didactru; taxa de înscriere e de 5 cor., iar pentru întrebuințarea mașinei de cusut 4 cor. lunar.

Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Instrucțiunea în ambele secțiuni e în limba română; elevele pot lua lecțiuni de limba franceză sau germană, de muzica instrumentală sau vocală, de pictură etc. pe lângă o taxă separată.

Și în cursul acestei secțiuni, taxele se vor plăti anticipativ.

Elevele interne ale școlii au să aducă cu sine: o saltea, o plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină rufe de corp, 6 ștergere pentru bucătărie, obiecte de toaletă, precum: perie de cap, perie de dinți, și hainele necesare. Șorturile pentru bucătărie și uniforma pentru casă și le vor coasă ele înseși.

Afară de aceste cursuri școala mai are un curs special de bucătărie dină, care începe la 1 Februarie st. n. și durează până la 30 Aprilie. Taxa lunară e de 90 cor. pentru elevele interne, de 75 cor. pentru cele externe; externe nu pot fi însă decât acelea, a căror părinți locuiesc în Sibiu.

Pe lângă instrucțiunea teoretică și practică se dă o deosebită atențiune educațiunii, și pe cât permite timpul și împrejurările, elevelor li-se va face posibilă frecventarea concertelor de seamă, a teatrului, și îndeosebi a diferitelor manifestări artistice românești.

La 1 Iulie se deschide un curs de vopsit lână în colorii vegetale. La acest curs elevele pot fi numai externe. Didactrul pentru acest curs, care ține o lună de zile, este de 40 cor.

Împărțirea oarelor.

(Secțiunea economică).

Elevele sunt împărțite în două grupuri.

Grupul I.

Ora 7 Dejunul. Ora 8—9 Explicarea listei de bucate, rețetele mâncărilor. Ora 9—12 Prepararea bucatelor. Ora 12 Prânzul. Ora 1—2 Recreațiune. Ora 2—4 Lucrul de mână. Ora 4—5 Ojina și recreațiune. Ora 5—7 Studii. Ora 7 Cina. Ora 7 1/2—9 Prepararea lecțiilor pentru ziua următoare. Ora 9 1/2 Culcare.

Grupul II.

Ora 7 Dejunul. Ora 7 1/2—9 Curățirea odăilor. Ora 9—12 Lucrul de mână (Lunia spălat, Joia călcatul rufelor). Ora 12 Prânzul. Ora 1—2 Recreațiune. Ora 2—4 Lucrul de mână (Sambata cărpitul). Ora 4—5 Ojina, recreațiune. Ora 5—7 Studii. Ora 7 Cina. Ora 7 1/2—9 Prepararea lecțiilor pentru ziua următoare. Ora 9 1/2 Culcare.

NB. Vizitele sunt permise numai între oarele: 3—5 p. m.

Din despărț. „Asociațiunii“.

Convocare.

P. T. membri ai despărțământului Aiud-Teiuș al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți cei ce se interesează de înaintarea culturală a poporului nostru, să concheamă la adunarea generală ce se va ține în comuna Stremț-Diód în ziua de 10 August n. la 3 ore p. m. cu următorul

Program:

1. Cuvânt de deschidere.
2. Raportul secretarului și casierului.
3. Raporturile comisiunilor emise pentru cenzurarea rapoartelor de sub p. 2.
4. Eventuale dizertații, ce să vor a-nunța prezidiului.
5. Înscrierea de membri și încasarea taxelor.
6. Alegerea directorului și a comite-tului pe un nou period de 3 ani.
7. Închiderea adunării.

Aiud, la 1 August 1913.

Dr. Emil Pop

director.

Nicolae Marcu

secretar.

NOUTAȚI.

Limba română în Basarabia. Țarul și guvernul rusesc au dat permisiunea, ca în toate bisericile din Basarabia serviciul divin să fie oficiat în viitor în limba română. În biserica catedrală din Chișineu Duminecă a fost oficiat pentru prima oră serviciul divin în limba română.

Militare. Ziarul *Budapesti Hirlap* publică amănunte privitoare la o nouă împărțire a corpurilor armatei noastre. Reformele pânzute ar fi opera șefului statului major, a generalului Conrad *Hötzendorf*. Armata va fi împărțită în 22 de corpuri. Acum are 16. Cinci inspectori de armată își vor avea reședințele în următoarele orașe: Viena, Budapesta, Innsbruck, Lemberg și Sarajevo. Comandamente nouă au să se înființeze în Klagenfurt, Brünn, Stanislau, Cernăuț, Oradea-mare și Esseg. Modificări neînsemnate se vor face la armata teritorială (*Landwehr* și *honvezime*). Prin împărțirea cea nouă se va simplifica administrația și se va ușura poate avansarea ofițerilor. Reformele se pot executa fără a spori numărul diviziunilor și brigadelor. Cheltuielile însă au să se mărească cu câteva milioane.

Asfaltarea Sibiiului. Atragem atențiunea celor în drept asupra următoarei împrejurimi: în strada *iernei* din Sibiiu, unde trotarele asfaltate au fost ridicate cu mult deasupra pardoselei de mai înainte, pardo-seala veche formează acum de 5 săptămâni un fel de bazin, în care, când plouă, (și anul acesta a dat Dumnezeu destule ploii) se formează băltoace, ba lacuri chiar, din cari nu se scurge apa cu săptămânile. Că ce înseamnă aceasta, în zilele în cari suntem amenințați cu holera, va înțelege, nu poștia noastră, care nu prea are simț pentru astfel de lucruri, ci dl medic-șef orașenesc și comitatens, cari ar trebui să intervină, ca pardo-sirea de nou a acestei strade să fie începută imediat. Ori se așteaptă ivirea primului cas de holera în orașul nostru?

Dela casa arhidiecezană. Cu ocaziunea ospățului Dnului avocat Dr. *Câmpean* din Brad s'a colectat suma de k. 100 în favorul fondului gimnaziului din Brad, care sumă s'a primit cu mulțumită la casa arhidiecezană.

Rescumpărare. Domnul căpitan c. și r. în p., Pantaleon *Lucuta* din Sibiiu, rescumpărând felițiile de ziua anomastică, donează „Mesei studenților“ din Brașov suma de 20 cor.

Serviciu prompt. Astăzi, în 6 August n. am primit la redacție numerii din 9 și 14 Iulie ai ziarului „Conservatorul“ din București. Suntem prompt serviți din partea poștei, n'avem ce zice.

Desp. Nocrich al Asoc. invită pe membrii și sprijinitorii săi la adunarea gen. ce se va ține la 10 Aug. n. în comuna Alțina, ora 1 d. a. Seara teatru și petrecere.

Alt ajutor însemnat. După Brașov, Medias și Sibiiu, unde Sașii au primit sume fabuloase pentru gimnaziile lor, a urmat acum și Sighișoara, unde Sașii au primit pentru adap'area gimnaziului lor de acolo frumoasa sumă de 300.000 coroane din banii țării, la cari contribuim și noi, fără ca și noi să fim împărțâșiți de asemenea favoruri, ca și Sașii.

Manevrele de toamnă. Din Viena se anunță, că manevrele mari din anul curent se vor ține în Boemia sudică. Exercițiile încep la 15 Septembrie și durează trei zile.

Ploi și călduri. În vreme ce la noi zilele răcoroase și ploile nu ne mai slăbesc din dragoste, nici în luna lui Cuptor, din America nordică se vestesc călduri insuportabile. În multe orașe au murit numeroși indivizi de boala pricinuită de soarele arzător. Secerișul american e mult primejduit.

Căștigul cerșitorilor. S'a făcut socoteala, câți bani cinstesc parisienii cerșitorilor de pe străzile capitalei lor, și s'a aflat, că în fiecare an se dau aproape 22 milioane de franci. Această filantropie, deși e făcută cu intenții bune, este totuși rău aplicată: numărul cerșitorilor crește în mod îngrozitor. E costat, că cel puțin 50 de procente din „orbii“ Parisului sunt simulanți, cari exploatează ori ce ocazie ca să tragă profit.

Oraș amenințat de faliment. Ziarul socialistilor boemi *Valca Praha* scrie, că orașul Praga e aproape să facă faliment. Capitala Boemiei are o datorie de 200 de milioane de coroane, pentru care plătește interese de 12 și jumătate milioane pe an. Dacă creditorii vor refuza creditul, consiliul comunal se va retrage și afacerile au să fie conduse de un comisar al guvernului.

Pe aeroplan în jurul pământului. O întreprindere cutezată plănuiește aviatorul rusesc *Kusminski*, un nepot al lui *Leo Tolstoi*. Se pregătește să înconjure pământul în sbor. Călătoria are să și-o înceapă în Septembrie. Dacă *Petersburg* și-o înceapă la Australia; de acolo va trece canalul de Panama spre Africa de sud, ca să ierneze în Iohannesburg. În primăvară își va continua drumul peste Sahara. Va sbura în Marseilla și Paris, ear de aici la *Petersburg*. În călătoria sa îl vor însoți doi mehanici.

Reforma temnițelor. Statul *Ontario* din America de nord face experimente privitoare la reformarea temnițelor sale. Criminalii nu vor mai fi închiși pe viitor în celelalte străme ci vor fi duși la ferme și supuși să lucreze pământul până la îndeplinirea pedepsei.

Unde se trăiește mai mult? Revista medicală franceză arată, că oamenii din *Suedia* și *Norvegia* au cea mai lungă viață. Urmează apoi Danemarca, Anglia, Belgia, Grecia, Rusia, Germania, Italia, România, Elveția, Ungaria, Bulgaria, Turcia, și mai la urmă Spania.

Pentru cântecele populare. Patru studenți ai universității din Boston au făcut o călătorie prin lumea întreagă, pentru a culege melodiile cele mai caracteristice ale diferitelor popoare. Melodiile cele mai frumoase și mai fermecătoare se găsesc, după cercetările lor, la locuitorii insulelor *Havai* (arhipelag în Oceania). Cântecele japoneze și chineze sunt cu totul monotone și pline de disonanțe. Oamenii pe insulele Filipine ar fi dintre cei mai muzicali, — au multe melodii originale. Cântecele mohamedane asemenea li-au plăcut. În Europa au aflat, că Italienii întrec în ale melodiilor populare toate națiile acestui continent.

Dare pe neînșurați. Secția bugetară a camerei franceze va face propunere, să se urce cu 20 procente darea de venit a celor neînșurați, dacă sunt trecuți de treizeci de ani. În general s'a pornit earăși un curent în toată Franța împotriva burlacilor și a părinților fără copii. La congresul ținut de alianța părinților în capitală s'a desbătut chestiunea, ca guvernul să plătească câte cinci sute de franci pe an fiecărei mame, care are mai mult de patru copii, ear suma aceasta să se încaseze din dările puse pe oamenii necăsătoriți. Tot la acest congres s'au publicat câteva date statistice, din cari se învederează, că în Franța trăiesc un milion și jumătate de burlaci trecuți de 30 de ani și aproape două milioane de căsătoriți fără să aibă copii.

Școală pentru țigani. În comuna Fel-sőör, locuită de 270 familii țigănești, în comitatul *Vaş*, se deschide la 1 Septembrie o școală primară de stat, care va fi cercetată exclusiv de copiii acestor familii.

Viață socială.

Petrecere în Zlatna. Reuniunea femeilor gr.-or. din Zlatna și jur va da o petrecere Duminecă, în 10 August st. n. 1913. la Kolozsvár, și anume: I. Petrecere populară, începând la orele 2 după amiază. II. Producție teatrală împreună cu joc. Începutul la orele 8 seara.

Petrecere în Tilișca. Tinerimea studioasă din Tilișca aranjază o petrecere de vară în 10 August 1913 st. n. în „Arinii gruiului“ iar la caz de timp nefavorabil în edificiul școlii din loc. Începutul la 2 d. m. Venitul carat e destinat 1/2 pentru fondul de excursiune al copiilor, iar 1/2 pentru fondul ziaristilor.

Concert în Lancrăm. Inteligența din Lancrăm va da un concert împreună cu producțiune teatrală și dans Duminecă, în 28 Iulie st. v. (10 August st. n.) 1913, în localul școlii din loc. Dirigent: *Vasile Petrașcu*. Începutul precis la 8 ore seara.

Teatru în Brad. Tinerimea română din Brad și jur va da o producțiune teatrală împreună cu dans, Duminecă la 10 August st. n. în pavilionul de vară al hotelului „Coroana“ din Brad. Începutul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat „Casinei române“ din loc și bisericii rom. ort. din Brad.

Poșta redacției.

Dlul P. P. în B. Nu e potrivit pentru ziarul nostru. Trimite-l la altă gazetă.

Dlul I. V. în Criș. N'am cetit în gazetele din capitală, că ar fi sancționat. Când vom ceti, te vom aviza.

Cărți și reviste.

Sovinismul și ignoranța politice de azi a Europei, de *A. A. M. Retipărire* din „Gazeta Transilvaniei“. O broșură de 66 pagini, scrisă cu multă căldură și iubire de neam. Prețul nu e indicat. Se poate comanda dela redacția ziarului „Gazeta Transilvaniei“.

Noi, organul studenției române, revistă social-culturală ilustrată, numerii 2—3, au apărut cu cuprinsul următor: + Ștefan O. Iosif, de V. Pintea. Tălângi, Liniste, poezii de St. O. Iosif, + Ilarie Chendi, de Gh. Trifu. Al treilea tip, de Dr. V. Moldovan. Din popor, din colecția *Jianului*. Părintele Ciordariu, de V. Stoica. Mărturie, năvela de Jianu, Frânturi, de Demokritos. Rolul tinerimei române în viața culturală a neamului, de Merlin. Un factor al potențării conștiinței naționale de Ag. Păcate, de Leru. Câteva momente din istoria regimentului 64 din Orăștie. Cronică, etc. — Costul abonamentului 6 cor. pe an. Redacția și administrația Cluj-Kolozsvár, Deák Ferencz utca, 44.

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală. Revista „Cosinzeana“ se prezintă în condiții cu totul noi între publicațiile noastre, și ea redactare și ca bogăție de ilustrații, și e cea mai potrivită revistă săptămânală pentru familii. Aduce articole actuale și variate din viața românească și din toată lumea. Din sumarul ultimului număr (30) semnalăm: Articole: Spre înțeleptul și viteazul rege... La moartea poetului Iosif. Răvaș de Duminecă. Expoziția a XI-a internațională de arte din München. Pictorul umilitor. Din capriciile firei. Rânduri mărunte. Haz. Literatură: Tavi: Tu sîrealo... poezie. Ioan Dragoslav: Necunoscuta, năvelă. I. G. Periețianu: Cele mai frumoase, poezie. T. Murășanu: Vară, schiță. Zaharie Barsan: Cântec, poezie. Irina G. Lecca: Singură, schiță. D. Negrulescu: Sonet, poezie. Al. Ciura: Floarea Betuliei, roman. Ilustrații: Maestratea Sa Regele Carol I. al României. Noul ministru de război al Germaniei. Strangularea lui Damas Salih pașă. Generalul Ratco Dimitrieș, noul generalisim al armatei bulgare. Tipuri din armata bulgară. Vederi din Silistra: Școala și biserica ortodoxă. Abonament: Un an 12 cor. jum. de an 6 cor. Pentru România 20 cor. Prețul unui exemplar 20 bani. Pentru străinătate 40 bani. Redacția și administrația: „Cosinzeana“ Orăștie Szászváros. Abonamente se pot face oricând.

Nr. 286/1913.

(197) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci dela școalele populare confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Hațegului se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Fizești**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școlii, lemne de foc și grădină.

2. **Petrila lunca din sus** cu salariu de 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școlii, lemne de foc.

Învățătorii aleși sunt datori a conduce copiii la biserică Dumineca și în sărbători, și a cânta cu ei la liturgie.

Cereri de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 12/25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 538/1913.

(185) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din mai jos însemnate comune din protopresbiteratul gr. or. al Avrighului se scrie concurs cu termenul până la 10/23 August 1913.

1. **Avrig**, postul nou sistemizat de al VI-lea învățătoriu, cu salariul fundamental de 1200 coroane, și anume 1100 coroane ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericeii, cvartir natural și relut de grădină 20 cor.

2. **Porumbacu superior răsăritean** postul nou sistemizat de al II-lea învățătoriu cu salariul fundamental de 1200 coroane și anume 1100 cor. ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericeii, cvartir natural și 1/4 jug. de grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, să-și substearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrighului (poșta Avrig Felek, Szebenmegye) până la termenul susindicat, având a se prezenta în comună la sf. biserică spre a-și arăta destoinicia în cântări și tipic și a face cunoștință cu poziția locului.

Dela concurenții dela postul al doilea de sub Nr. 2 se cere pre lângă datorințele impuse prin lege și regulamente, ca se conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei răspunsurile liturgice și se conducă învățământul din școala de repetiție.

Avrig, 14/27 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrighului în conțelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Căndea
protopop.

Ad. Nr. pp. 878/1913.

(196) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școlile confesionale or. rom. din comunele mai jos însemnate prin aceasta se deschide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Butene**, a) salariu anual de 516 cor. din repartitie dela popor; b) lemne de foc în preț de 25 cor.; c) ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales 659 cor.; d) locuință liberă în edificiul școlii; e) 1/4 jugăr de grădină cultivată.

2. **Calățele**, a) salariu anual de 600 cor. din cassa bisericeii și din repartitie dela popor; b) cvartir liber în edificiul școlii; c) 1/4 jugăr de grădină cultivată; d) 3 stăngeni lemne de foc; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

3. **Nadișul-rom.** a) salariu anual de 406 cor. din repartitie dela popor; b) locuință liberă în edificiul școlii; c) relut de grădină 20 cor.; d) relut de lemne de foc 8 cor.; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

4. **Someșul rece**, a) salariu anual de 600 cor. din repartitie dela popor; b) cvartir liber în edificiul școlii; c) relut pentru grădină 20 cor.; d) lemne de foc pentru încălzit; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

Doritorii de a reflecta la aceste posturi sunt poftiți a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă ori sărbătoare spre a fi cunoscuți poporului.

Cluj, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tulin Roșescu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 799/1913.

(172) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Călian**, prin aceasta se deschide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele datorite în coala B. pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicile lor, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului în termenul indicat și cu prealabila în-cuviințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Cluj, la 28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Tulin Roșescu
protopresbiter.

Nr. 441/1913 prot.

(195) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul M.-Oșorheiu, se scrie concurs repetit cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu fundamental 1000 cor., din cari 600 cor. dela popor; 200 cor. dela biserică și 200 cor. din fondul cultural arhidiecezan.

2. Cvartir corespunzător în edificiul școlii.

3. 1/4 jugăr grădină.

În ce privește urcarea salariului învățătoresc conform art. de lege XVI din 1913 — s'a cerut ajutor dela stat.

Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, alesul, respective instituitul învățător la acest post i se impune ca datorință a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, și în decursul ferilor mari, și a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petițiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute, să se aștearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în termenul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se prezenta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Murăș-Oșorheiu, 17/30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al M.-Oșorheului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 803/1913.

(181) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională rom. gr.-ort. din **Hârșeni**, se deschide concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Salariu: dela parohia 300 cor., ajutor dela stat beneficiat până acum ca întregire conform legii școlare art. XXVII din 1907 cor. 700. Ajutorul, conform legii școlare XVI din 1913 se va cere dela stat. Relut de grădină și cvartir în natură.

Concursele instruite conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători, și ai instrui în cor răspunsurile liturgice.

Făgăraș, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în înțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 382—389/1913.

(182) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale din **Bucium** și din **Petrani**, tractul Orăștiei, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt:

1. La școala din comuna **Bucium**, a) dela comuna bisericească 150 cor., b) dela stat votat prin rescriptul ministerial din 19 Iunie 1913 Nr. 44379, 1059 cor. salariu fundamental.

2. La școala din comuna **Petrani**, a) din repartitie 600 cor., b) din ajutor de stat 600 cor., cvartir în edificiul școlii, grădină și lemne pentru încălzit.

Cei aleși la aceste posturi sunt îndatorati a ține strana și a instrui pe elevii cântările bisericești, a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenții sunt obligați a se prezenta într-o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-și arăta dexteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Vor fi preferiți cei ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-și așterne rugărilor în-

struate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Orăștie, 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al Orăștiei în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Pădure și pășunat de vânzare.

În comitatul Bihorului în partea românească sunt de vânzare 1400 jugăre de pădure de fag și pășune între cari și cam 200 jugăre loc de arat, prețul jugărului 210 cor. Amortizațiune favorabilă, precum și condiții ușoare de plată. Ținut muntos, dar încun-giurat de ape. Întrebări la **Dr. Vasile Bözermény, Oradea-mare**, Szécheny-tér Nr. 1. (192) 2—2

Societatea acționară „HEBE”.

P. T.

Direcțiunea societății acționare „Hebe” dela băile de apă minerală alcalino-muriatice din **Sângerul românesc** aduce la cunoștință On. Public, că luând în stăpânire aceste băi cu un renume atât de bun, în vederea unui sprijin și mai mare din partea On. Public românesc a reorganizat aceasta stațiune balneară după confortul modern necesar, reducând totodată simțitor atât prețul scaldelor, cât și al cvartirelor.

Deasemenea sa îngrijit ca să angajeze un hotelier priceput care stă la dispoziția onorațiilor oaspeți cu o bucătărie bună și ieftină.

Prețul scaldelor calde: cl. I. 1 cor. 20 fil., cl. II. 1 cor.

Scalda rece 40 fileri.

Odăi de închiriat în urma mai multor clădiri nouă cari sau făcut sunt din abundență și prețul lor variază între 2—6 cor.

Efectele miraculoase ale acestei ape vindecătoare sunt în genere cunoscute, așa că ne dispensează de ori ce alt reclame.

Rugăm deci On. Public românesc să binevoiască a ne da tot sprijinul.

Direcțiunea societății acționare

„Hebe”.

(180) 2—2

Vindere de moșie.

Vreau să-mi vând moșia mea din comitatul Bihorului lângă Oradea-mare în prețul neînsemnat de 295 cor. jugărul unguresc. Moșia constă din 1000 jugăre dintre cari 400 jugăre arat, restul pădure și pășune. Locul de arat zace la șes, celalalt colină și pădure foarte acomodat pentru pășune. Castelul și edificiile aparținătoare în stare bogată. Numai reflectanți serioși să se adreseze la **Dr. Vasile Bözermény, Oradea-mare**, Szécheny-tér Nr. 1. (191) 2—2

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ca **practicant** la firma

Ioan Comșa & Fiu

(194) 1—3

Săliște

(Szelistye, Szeben m.)

Atelierul tehnic de dantist al lui

E. Dieker

este de nou deschis.

(190) 2—3

Săpunul Steckenpferd din lapte de crim

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra linitelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumuseții și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate recondiționat se confirmă, la 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crim a lui Bergmann „Manera” pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi la 70 fil. se află pretutindeni. (48) 23—40

La războiu 500,000 de Români au ieșit în calea morții, iar la noi cu 500,000 coroane

Ți iasă norocul cu trocul în cale la **25 August** a.c. dacă îl aștepti tragerea cea mai apropiată ce va fi în **25 August** și ți deschizi ușa ca să între, cumpărând cel puțin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împerechiate, adică unul dela Banca Hipotecară Ungară și unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anuale** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câștigurile principale:

1.000.000—, 500.000—, 400.000—, 300.000—, 2 de 200.000—, 2 de 100.000—, 2 de 75.000—, 50.000—, 10.000— cor. etc. etc.

Nici un risic!

Tot lozul câștigă!

Tragerile se țin în fața unei comisiuni supravegheate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: **5 și 25 Februarie, 25 Aprilie, 5 și 25 Iunie, 25 August, 5 și 25 Octomvrie și 27 Decemvrie** a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din **Decemvrie** se sortează câștigul cel mai mare de pe lume de:

1.000.000 coroane.

Lozurile acestea nu-și perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori. **Cel puțin odată însă trebuie să se tragă cu câștig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estrădăm cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conține Seria, Numărul și Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este exclusiv al cumpărătorului!** Pentru asignarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruțând astfel portul.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea războiului la tot cazul li se vor urca prețul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norocul să Vă treacă pe sub nas, profitați de ocaziune și întindeți mâna după el, căci nu puteți ști din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauziune oriunde, se pot lombarda (zălogi), etc., cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafața pământului**, concentrate fiind în ele toate calitățile necesare și dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onorațiilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körút 31.

(184) 2—4